

Seat No.	

M.A./M.Sc. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – I)
Geomorphology – I (New CBCS)

Day and Date : Tuesday, 29-3-2016
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Draw neat diagrams wherever necessary.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **All questions carry equal marks.**
5) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Choose the correct alternative given in the bracket : 7
- 1) _____ observed the cyclic nature of the earth.
(Play fair, J. Hutton, Gilbert)
 - 2) According to _____ earths interior divided into SIAL, SIMA and NIFE.
(Kober, Davis, E. Suess)
 - 3) Gutenberg discontinuity is the boundary between mantle and _____.
(Crust, Core, Sima)
 - 4) Weathering caused due to human activities is called as _____ weathering.
(Chemical, Anthropogenic, Mechanical)
 - 5) The Himalaya mountain is _____ Mountain.
(Block, Folded, Volcanoes)
 - 6) Volcanicity is the example of _____ force.
(Slow, Sudden, External)
 - 7) The surface waves of the earthquakes are called as _____ waves also.
(‘L’, ‘S’, ‘P’)

B) Fill in the blanks :

7

- 1) According to W. M. Davis landscape is a function of structure process and _____
- 2) The radius of the earth is _____ km.
- 3) Holmes Putforth theory of _____ in 1928.
- 4) Geosynclines are generally bordered by _____ rigid mass.
- 5) In Asymmetrical fold one limb is _____ than other.
- 6) Earthquakes are measured with a _____
- 7) _____ and animals are the factors of biological weathering.

2. Explain the landforms associated with volcanoes with suitable examples. **14**

3. Describe interior structure of the earth with the help of diagram. **14**

OR

Explain the views of Airy and Pratt about Isostasy.

4. Write short answer for the following questions (**any two**) : **14**

- 1) Explain the principle of uniformitarianism.
- 2) Explain the Geosynclines theory of Kober.
- 3) Explain the chemical weathering.
- 4) Describe the effects of earthquakes.

5. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Meaning of Geomorphology
- 2) Holmes theory of convectional currents
- 3) Biological weathering
- 4) Types of fold.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
३) स्टेनसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
४) प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत.
५) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. अ) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) _____ यांनी पृथ्वीच्या इतिहासाचे चक्रीय स्वरूपाचे निरीक्षण केले आहे.
(प्ले फेअर, जे. हटन, गिल्बर्ट)
- २) _____ यांनी पृथ्वीच्या अंतरंगाचे सियाल, सायमा व निफे असे विभाजन केले आहे.
(कोबर, डेविस, इ. स्वेस)
- ३) माध्यावरण व _____ यांच्या मधील सीमेला मोहोविलगता म्हणतात.
(भूकवच, गाभा, सायमा)
- ४) मानवी क्रियेमुळे विदारण घडत असल्यास त्याला _____ विदारण म्हणतात.
(रासायनिक, मानवजन्य, कायिक)
- ५) हिमालय पर्वत हा _____ पर्वत आहे.
(ठोकळा, घडी, ज्वालामुखी)
- ६) ज्वालामुखी हे _____ शक्तिचे उदाहरण आहे.
(मंद, शीघ्र, बहिर्गत)
- ७) भूकंपाच्या भूपृष्ठ लहारांना _____ लहरी असेही म्हणतात.
(एल, एस, पी)

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) डेविस यांच्या मते भूदृश्ये हि संरचना, प्रक्रिया आणि _____ यांचे कार्य आहे.
- २) पृथ्वीची त्रिज्या _____ कि.मी. आहे.
- ३) होम्स यांनी _____ सिद्धांत १९२८ मध्ये मांडला.
- ४) सर्व साधारणपणे भूद्रोणी या _____ कठीण भागाने वेढलेल्या आहेत.
- ५) असमान घडीमध्ये एक बाजू दुसऱ्या बाजूपेक्षा _____ असते.
- ६) भूकंपाचे मापन _____ या उपकरणाच्या सहाय्याने होते.
- ७) जैविक विदारणाचे घटक _____ व प्राणी आहेत.

२. ज्वालामुखीच्या उद्रेकापासून तयार होणाऱ्या भूमिस्वरूपांचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण करा.

१४

३. पृथ्वीच्या अंतरंग रचनेचे आकृतीच्या सहाय्याने वर्णन करा.

१४

किंवा

समस्थायीकत्व बद्धलचे एरी व प्रॅट यांची मते स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) :

१४

- १) समानता वादाचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- २) कोबरचा भूद्रोणी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ३) रासायनिक विदारण स्पष्ट करा.
- ४) भूकंपाचे परिणाम वर्णन करा.

५. टीपा लिहा (कोणतेही २) :

१४

- १) भूरूप शास्त्राचा अर्थ
- २) होम्सचा अभिसरण प्रवाह सिद्धांत
- ३) जैविक विदारण
- ४) घड्यांचे प्रकार.

SLR-ML – 419

Seat No.	

**M.A./M.Sc. – I (Semester – I) Examination, 2016
(New CBCS)
GEOGRAPHY (Paper – II)
Climatology – I**

Day and Date : Thursday, 31-3-2016
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal (14) marks.*
3) *Use of map stencils is allowed.*
4) *Draw neat and labelled maps and diagrams wherever necessary.*

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternatives. 7
योग्य पर्याय निवडून पुढील वाक्ये पूर्ण करा.
- 1) Roaring fourties are the
गर्जणारे चाळीस हे _____ आहेत.
- a) Easterlies पूर्वीय वारे
b) Westerlies पश्चिमी वारे
c) Trade winds व्यापारी वारे
- 2) In stratosphere temperature _____ with increasing height.
स्थितांबरात उंचीनुसार तापमान _____.
- a) remains constant स्थिर राहते
b) increases वाढत जाते
c) decreases कमी होत जाते
- 3) The heat acquired by water vapour is called as the latent heat of
बाष्पाने ग्रहण केलेल्या उष्णतेला _____ सुप्त उष्णता असे म्हणतात.
- a) condensation सांद्रिभवनाची
b) sublimation संप्लवनाची
c) evaporation बाष्पीभवनाची

P.T.O.

- 4) _____ is produced by the rotation of the earth.
 पृथ्वीच्या परिवलनामुळे _____ ची निर्मिती होते.
- a) Doldrum डोलड्रम
 b) Coriolis force कोरिऑलीस प्रेरणा
 c) Horse latitude अश्व अक्षांश
- 5) Earth receives solar energy through electromagnetic _____ waves.
 पृथ्वीला विद्युतचुंबकीय _____ लहरींमार्फत सौरउर्जा प्राप्त होते.
- a) medium मध्यम
 b) long दीर्घ
 c) short लघु
- 6) _____ receives convectional rainfall.
 _____ प्रदेशात अभिसरण (आरोह) पर्जन्य पडतो.
- a) Western ghats पश्चिम घाट
 b) Equatorial region विषुववृत्तीय
 c) Desert region वाळवंटी
- 7) Warm, cold and _____ are the three types of fronts.
 उष्ण, थंड आणि _____ असे वायुराशी सीमांचे तीन प्रकार आहेत.
- a) Continental खंडीय
 b) Maritime सागरी
 c) Occluded प्रतिबंधीत

B) Answer the following questions in **one** sentence only.

7

- खालील प्रश्नांची **एका** वाक्यात उत्तरे लिहा.
- 1) What is the equation of absolute humidity ?
 निरपेक्ष आर्द्रतेचे सूत्र सांगा.
- 2) Who propounded the polar front theory ?
 ध्रुवीय वायुराशी सिद्धांत कोणी मांडला ?
- 3) State the full form of I.T.C.
 I.T.C चे पूर्ण रूप काय आहे ?
- 4) Define Isotherms.
 समताप रेषांची व्याख्या सांगा.

5) What is the atmospheric pressure at mean sea level ?
समुद्रसपाटीवर वायुभार किती असतो ?

6) What is Tornado ?
टोर्नेडो काय आहे ?

7) Name the process by which water vapour changes into solid (ice) state ?
बाष्पाचे घन अवस्थेत (बर्फ) रूपांतर होण्याच्या क्रियेचे नांव सांगा.

2. State various types of winds and explain planetary winds in detail. **14**

वाऱ्याचे विविध प्रकार सांगून ग्रहीय वाऱ्यांचे सविस्तर वर्णन करा.

3. Mention various types of precipitation. Describe with suitable examples various types of rainfall. **14**

वृष्टीची विविध रूपे सांगा. योग्य उदाहरणासह पर्जन्याचे विविध प्रकार वर्णन करा.

OR/किंवा

Evaluate polar front theory. **14**

ध्रुवीय वायुराशी सिद्धांताचे परिक्षण करा.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **14**

खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

1) Explain the mechanism of Indian monsoon.

भारतीय मान्सूनची कार्यप्रणाली विशद करा.

2) Give the detailed account of heat budget of the earth.

पृथ्वीच्या औष्णिक संतुलनाचा सविस्तर आढावा घ्या.

3) Describe the composition of atmosphere.

वातावरणतील घटकांचे वर्णन करा.

4) Mention various atmospheric disturbances and explain one of them in detail.

विविध वातावरणीय प्रक्षोभ सांगून त्यापैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर वर्णन करा.

5. Write short notes (**any two**) :

14

थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

1) Horizontal distribution of temperature over the globe.

पृथ्वीवरील तापमानाचे क्षितीज समांतर वितरण.

2) Types of clouds.

मेघांचे (ढग) प्रकार.

3) Hot local winds.

स्थानिक उष्ण वारे.

4) Types of air masses.

वायुराशींचे प्रकार.

SLR-ML – 420

Seat No.	

M.A./M.Sc. – I (Semester – I) (New) (CBCS Pattern) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – III)
Oceanography and Geohydrology

Day and Date : Saturday, 2-4-2016

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m

1. A) Fill in the blanks by choosing correct alternative given in bracket. 7
- 1) A line joining the points of equal depth of the ocean is called as _____
(Isohalinc, Isopleth, Isohytes)
 - 2) The shallow stretch of ocean floor adjoining landmass is known as _____
(Abyssal plain, Continental slope, Continental shelves)
 - 3) The circulation of water in North Indian ocean in _____ is clockwise.
(Summer, Winter, Rainy)
 - 4) _____ current causes sever drought in India, Bangladesh and Indonesia.
(Gulfstream, La Nina, EL Nino)
 - 5) An Archipelago is group of _____
(Corals, Iceberg, Island)
 - 6) The ocean water exhibits maximum salinity around _____
(Equator, Pole, Tropics)
 - 7) The average annual temperature of all ocean is _____
(16.1°C, 17.2°C, 19.4°C)
- B) Fill in the blanks : 7
- 1) Temperature of ocean water is recorded with the help of _____
 - 2) Coral reefs are generally found in _____ region.
 - 3) Average depth of ocean is _____
 - 4) Gulf stream was discovered by _____
 - 5) Long narrow linear depressions are called _____
 - 6) The origin of tides in the ocean are concerned with the gravitational force of _____ and _____
 - 7) _____ is science that deals with character, source and mode of occurrence of underground water.

P.T.O.

2. Explain in brief favourable factors for the formation of coral reefs and their types. 14
3. Comment on the factors affecting on salinity of ocean and distribution of salinity. 14
- OR
- Give an account of ocean basin topography. 14
4. Answer the following question (**any two**): 14
- 1) Give an account of pelagic deposits.
 - 2) Comment on the distribution of temperature of ocean.
 - 3) Explain in brief currents in Indian ocean.
 - 4) Explain in brief effect of cold current with examples.
5. Write notes on (**any two**): 14
- 1) Irregular currents
 - 2) Terrigenous deposits
 - 3) Types of Aquifers
 - 4) Geohydrology

मराठी रूपांतरण

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. ७
- १) सागरातील समान खोलीवरील सर्व ठिकाणे जोडून तयार होणाऱ्या रेषेस _____ म्हणतात.
(समखोल रेषा, सममुल्य रेषा, समपर्ज्य रेषा)
 - २) भूमीखंडालगतच्या उथळे सागरी तळास _____ म्हणतात.
(सागरी मैदान, खंडान्त उतार, समुद्रबुड जमीन)
 - ३) उत्तर हिंदु महासागरातील जलचक्र _____ ऋतुन घड्याळी कारणांच्या दिशेने असते
(उन्हाळा, हिवाळा, पावसाळा)
 - ४) _____ प्रवाह कार्यान्वित झाल्यास भारत बांगलादेश व इंडोनेशियान भयानक दुष्काळ पडतो
(गल्फस्ट्रीम, ला निना, एल निनो)
 - ५) आर्चिपेलगो हा _____ चा समुह आहे.
(प्रवाळ, हिमनग, बेटाचा)
 - ६) सागरजलाची जास्तात जास्त क्षारता _____ जवळ सर्वाधिक आढळते.
(विषवृत्त, ध्रुव, कर्क व मकर वृत्त)
 - ७) सागर जलाचे सरासरी वार्षिक तापमान _____ आहे.
(१६.१°C, १७.२°C, १९.४°C)

ब) रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) सागर जलाचे तापमान _____ च्या साहयाने मोजतात.
- २) सामान्य पणे प्रवाळ बेटे _____ प्रदेशात आढळतात.
- ३) सागराची सरासरी खोली _____ मीटर आढळते.
- ४) गल्फस्ट्रीम या सागरी प्रवाहाचा शोध _____ ने लावला.
- ५) सागर तलावरील लांब अरूंद खळग्याना _____ म्हणतात.
- ६) सागराची भरती ओहोरी ही _____ व _____ याच्या गुरुत्वाकर्षण शक्तीशी संबंधीत आहे.
- ७) _____ हे एक असे शास्त्र आहे की ज्याचा संबंध भूजल वैशिष्ट्ये व स्रोताशी आहे.

२. प्रवाळच्या निर्मितीसाठी आवश्यक घटक आणि त्याचे प्रकार विशद करा.

१४

३. सागर जलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक आणि क्षारतेच्या वितरणाची चर्चा करा.

किंवा

सागर तलावरील भूरूपाचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

१४

४. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) :

१४

- १) पॅलेजीक निक्षेपाचा वृत्तांत द्या.
- २) सागर जलाच्या तापमान वितरणाची चर्चा करा.
- ३) हिंदु महासागरातील प्रवाह विशद करा.
- ४) थंड प्रवाहाच्या परिणामाची सोदाहरण चर्चा करा.

५. टिपा द्या (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) अनियमित सागरी प्रवाह
 - २) टेरिजेनीयस निक्षेप
 - ३) अॅक्वाफर्स चे प्रकार.
 - ४) भूजल शास्त्र.
-

B) Fill in the blanks :

7

- 1) Industrial location theory based on _____ is that proposed by Alfred Weber.
- 2) Isodepanes are the lines which connects surrounding industrial places of equal _____ cost.
- 3) _____ is high grade coal resource.
- 4) Animal are a _____ resource.
- 5) W.T.O. stands for _____
- 6) Sinha B. N. Wrote a book entitled _____
- 7) OPEC originally comprised of _____ Nations.

2. Explain the secondary Economic activity and its characteristics. **14**

3. Explain the industrial location theory of Alfred Weber. **14**

OR

Give an account of world trade after World War Second.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **14**

- 1) Explain the aims and objectives of E.E.C Trade Organization.
- 2) Explain in brief Ullman's transportation model.
- 3) Explain in brief the tertiary economic activities.
- 4) Describe the distribution and production of petroleum in India.

5. Write a short note (**any two**) : **14**

- 1) Substitution
- 2) Transportation connectivity
- 3) World energy crisis
- 4) Objectives of W.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नास समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) चतुर्थ आर्थिक क्रिया ही संकल्पना प्रथम _____ यांनी स्पष्ट केली
अ) जीनगोटमन ब) अ. वेबर क) इसाई ड) ऑ. लॉश
- २) _____ आर्थिक क्रियातील कार्य करणाऱ्यांना निळ्या रंगाच्या कॉलरने ओळखले जाते.
अ) द्वितीय ब) प्राथमिक क) तृतीय ड) चतुर्थ
- ३) _____ हा देश युरोपचा आर्थिक समाज (E.E.C.) चा सदस्य देश नाही.
अ) फ्रान्स ब) ब्रिटन क) भारत ड) डेन्मार्क
- ४) युरोपचा आर्थिक समाज व्यापार संघटनेचे मुख्यालय _____ देशात आहे.
अ) बेल्जियम ब) ब्रिटन क) भारत ड) फ्रान्स
- ५) माल, सेवा व कल्पना योग्य मोबदल्याच्या बदल्यात देणे म्हणजे _____ होय.
अ) वाहतूक ब) बाजार क) पर्यटन ड) व्यापार
- ६) _____ ही पुनःनिर्मित न करता येणारे संसाधन आहे.
अ) पाणी ब) मृदा क) जंगल ड) हवा
- ७) _____ या भूगोलतज्ञाला आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणतात.
अ) अ. वेबर ब) इसाई क) चिशॉल ड) ऑ. लॉश

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) अल्फ्रेड वेबरचा उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत _____ प्रवणावर आधारीत आहे.
- २) समवाहतूक खर्च रेषा अशी रेषा आहे की उद्योगाच्या सभोतालची समान _____ खर्चाची ठिकाणे जोडते.

- ३) _____ हा उच्च दर्जाचा दगडी कोळसा आहे.
- ४) प्राणि हे _____ प्रकारचे संसाधन आहे.
- ५) W.T.O. चे विस्तारीत रूप _____
- ६) सिन्हा बी. एन. यांनी _____ पुस्तक लिहीले.
- ७) ओपेक (OPEC) ही संघटना सुरुवातीस _____ देशानी मिळून बनवली.

२. द्वितीय आर्थिक क्रिया व त्याची वैशीष्ट्ये स्पष्ट करा. १४

३. अल्फ्रेड वेबरचा उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १४

किंवा

दुसऱ्या जागतिक महायुद्धानंतरच्या जागतिक व्यापाराचा वृत्तांत द्या.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : २४

- १) E.E.C. या व्यापार संघटनेची ध्येय आणि उद्दीष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) उल्मनच्या वाहतूक प्रतीरूपाचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- ३) मानवाच्या तृतीय आर्थिक क्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ४) भारतातील खनिज तेलाचे वितरण व उत्पादन याचे वर्णन करा.

५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४

- १) 'च्या ऐवजी' (substitution)
- २) वाहतूक संलग्नता
- ३) जागतिक ऊर्जा संकट
- ४) जागतिक व्यापारी संघटनेची उद्दिष्ट्ये.

SLR-ML – 426

Seat No.	

M.A./M.Sc. – I (Semester – II) (New) CBCS) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – V)
Geomorphology – II

Day and Date : Wednesday, 30-3-2016

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagrams wherever necessary.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. A) Choose the correct alternative given in the bracket and fill in the blanks. **7**
- 1) _____ putforth the concept of continental drift in 1912.
(Penk, Davis, Alfred Wegener)
 - 2) The term 'plate' was used by _____ in 1965 for the first time.
(J.T. Wilson, Wegener, Steers)
 - 3) Mushroom rocks are formed due to erosional work of
(River, Wind, Seawaves)
 - 4) Stalagmites are formed due to depositional work of
(River, Groundwater, Wind)
 - 5) _____ putforth the theory of slope replacement.
(Davis, King, Penk)
 - 6) As per _____ theory, the weathered material existing on slope has
been termed as waste sheet.
(Davis's, Penk's Wood's)
 - 7) Folding is _____ term geomorphic hazard.
(Short, Medium, Long)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) The concept of seafloor spreading was putforth by _____
- 2) Wegener named _____ to huge water body around the Pangaea.
- 3) 'U' shaped valley is formed due to erosional work of _____
- 4) _____ putforth the concept of base level in 1875.
- 5) Penk has described _____ properties of processes in the slope replacement theory.
- 6) _____ rejected the basic tenet of climatic geomorphology in the slope development.
- 7) Environmental geomorphology is a branch of _____ geomorphology.

2. Describe the landforms created due to erosional and depositional work of wind. 14

3. A) Explain the Wood's model of slope evolution.

OR

B) Discuss the Plate tectonic theory. 14

4. Write short answers of **any two** of the following questions. 14

- 1) Describe the evidences in support to the Wegener's theory.
- 2) Explain the landforms created due to depositional work of river.
- 3) Discuss the view of Davis about slope development.
- 4) Explain the concept of applied geomorphology.

5. Write short notes (**any two**) : 14

- 1) Geomorphic hazards.
- 2) Environmental geomorphology.
- 3) Depositional landforms of sea waves.
- 4) Criticism on Wegeners theory.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.

१. अ) कंसातील अचूक पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) _____ यांनी १९१२ मध्ये भूखंड वहन संकल्पना मांडली.
(पेंक, डेव्हीस, अल्फ्रेड वेगनर)
- २) 'प्लेट' ही संज्ञा सर्वप्रथम १९६५ मध्ये _____ यांनी मांडली.
(जे.टी. विल्सन, वेगनर, स्टिअर्स)
- ३) भूछत्र खडकांची निर्माती _____ च्या खनन (घर्षण) कार्यामुळे होते.
(नदी, वारा, सागरी लाटा)
- ४) _____ च्या संचयन कार्यामुळे स्टॅलाजमिट्स (Stalagmites) ची निर्माती होते.
(नदी, भूमीगत पाणी, वारा)
- ५) स्लोप रिप्लेसमेंट सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
(डेव्हीस, किंग, पेंक)
- ६) _____ यांच्या सिद्धांतानुसार उतारावरील विदारीत पदार्थाला (गाळाला) 'वेस्ट सिट' म्हणतात.
(डेव्हीस, पेंक, वूड्स)
- ७) वलीकरण हे _____ काळीन भूरूपशास्त्रीय संकट आहे.
(अल्प, मध्यम, दीर्घ)

ब) रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) समुद्रतळ प्रसरण ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
- २) पॅजियाच्या सभोवतालच्या प्रचंड मोठ्या महासागराला वेगनरने _____ हे नाव दिले.
- ३) _____ च्या खनन कार्यामुळे 'U' आकाराची दरी निर्माण होते.

- ४) _____ यांनी १८७५ मध्ये आधार पातळी (बेस लेव्हल) ही संकल्पना मांडली.
- ५) स्लोप रिप्लेसमेंट सिद्धांतामध्ये पेंक यांनी प्रक्रियांचे _____ गुणाचे वर्णन केले आहे.
- ६) _____ यांनी उतार विकासात हवामान विषयक भूरूपशास्त्राचे मूळ तत्व नाकारले.
- ७) पर्यावरणीय भूरूपशास्त्र ही _____ भूरूपशास्त्राची शाखा आहे.

२. वाऱ्याच्या खनन व संचयन कार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या भूरूपांचे वर्णन करा. १४
३. अ) वूड यांची उतार उत्क्रांती प्रतिकृती (नमुना) स्पष्ट करा. १४
किंवा
ब) प्लेट टेक्टॉनिक सिद्धांतावर चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४
- १) वेगनरच्या सिद्धांताला पुष्ठी देणाऱ्या पुराव्यांचे वर्णन करा.
- २) नदीच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपे स्पष्ट करा.
- ३) उतार विकासाविषयी डेव्हीस यांच्या विचारावर चर्चा करा.
- ४) उपयोजित भूरूपशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४
- १) भूरूपीय संकटे.
- २) पर्यावरणीय भूरूपशास्त्र.
- ३) सागरोत्तरा संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूरूपे.
- ४) वेगनर यांच्या सिद्धांतावरील टिका.
-

7) In _____, the Vienna Convention was adopted to formulate international cooperation on the issue of global warming.

- a) 1971 b) 1985 c) 2000 d) 2005

B) Answer the following questions in **one** sentence only : **7**

- 1) Whose climatic classifications are based on potential evapotranspiration ?
- 2) In which region of the world the steppe grasslands are found ?
- 3) Which type of drought is found in hot deserts ?
- 4) Which gas layer absorbs ultraviolet radiation ?
- 5) Which climatic region is characterised by winter precipitation and dry summers ?
- 6) What do you mean by micro climates ?
- 7) Define paleoclimatology ?

2. Critically examine the scheme of world climatic classification made by C. W. Thornthwaite. **14**

3. Describe the climate and vegetation life in monsoon climatic region and location with regions of hot deserts. **14**

OR

Write an essay on 'Air Pollution' on the following points :

Definition, causes, effects and preventive measures. **14**

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **14**

- 1) Explain the climatic factors affecting on agriculture.
- 2) How does climate affect on human health and comfort ?
- 3) Describe Randhwa's agro-climatic regions in India.
- 4) Describe the clothing zones of the world.

5. Write short notes on (**any two**) : **14**

- 1) Climate and housing
- 2) Ozone layer depletion
- 3) Acclimatization
- 4) Recent climatic changes.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या आणि नकाशे काढा.
3) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. अ) खाली दिलेले योग्य पर्याय निवडून पुढील वाक्ये पूर्ण करा : 7
- 1) कोपेन यांनी Am या सांकेतिक अक्षरांचा वापर _____ हवामान प्रदेशासाठी केला आहे.
अ) मोसमी ब) भूमध्य सागरीय
क) उष्ण वाळवंटी ड) शीत वाळवंटी
- 2) _____ हे तैगा हवामानातील मौल्यवान लाकूड आहे.
अ) मोहोगनी ब) सागवान क) पाईन ड) बांबू
- 3) _____ यांनी केलेले कृषि विभाग हे हवामान, पिके आणि पाळीव प्राणी यावर आधारीत आहेत.
अ) पी. सेनगुप्ता ब) भारतीय नियोजन आयोग
क) एम् . एस् . स्वामिनाथन ड) एम. एस. रंधवा
- 4) 9° सेल्सियसने तापमान घटल्यास _____ क्लो युनिट वस्त्राची आवश्यकता भासते.
अ) 1 ब) 2 क) 3 ड) 4
- 5) _____ हवामानशास्त्रात मानवी आरोग्य आणि हवामान यांच्यातील संबंधाचा अभ्यास केला जातो.
अ) सांस्कृतिक ब) प्राकृतिक क) शरीरविज्ञान ड) भूशास्त्रीय
- 6) टी. सी. चेम्बर्लीन यांनी हवामान बदलाच्या संदर्भात _____ सिद्धांत विकसित केला आहे.
अ) ऑक्सीजन ब) हायड्रोजन
क) ओझोन ड) कार्बन डायऑक्साईड
- 7) वैश्विक तापमान वाढी संदर्भात _____ मध्ये आंतरराष्ट्रीय सहकार्य मिळविण्यासाठी व्हिएन्ना परिषदेचे आयोजन केले होते.
अ) 1971 ब) 1985 क) 2000 ड) 2005

- ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा : 7
- 1) बाष्पोत्सर्जन क्षमतेवर आधारीत हवामानाचे वर्गीकरण कोणी केले आहे ?
 - 2) स्टेपीचे (स्टेप्सचे) गवताळ प्रदेश जगात कोणकोणत्या प्रदेशात आढळतात ?
 - 3) उष्ण वाळवंटी प्रदेशात कोणत्या प्रकारचा दुष्काळ आढळतो ?
 - 4) कोणता वायूचा थर अतिनील किरणांचे शोषण करतो ?
 - 5) हिवाळी पाऊस व कोरडे हिवाळे हे कोणत्या हवामान प्रदेशाचे वैशिष्ट्य आहे ?
 - 6) सूक्ष्म हवामान म्हणजे काय ?
 - 7) पुराहवामान शास्त्राची व्याख्या द्या.

2. C. W. थॉर्न्वेट यांनी केलेल्या जागतिक हवामानाच्या वर्गीकरणाचे टीकात्मक परीक्षण करा. 14
3. मोसमी हवामान प्रदेशाचे हवामान व वनस्पती जीवन आणि उष्ण वाळवंटांचे स्थान व प्रदेश यांचे वर्णन करा. 14

किंवा

खालील मुद्द्यांच्या आधारे 'वायू प्रदूषण' या विषयावर निबंध लिहा :
व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि प्रतिबंधात्मक उपाय. 14

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 14
 - 1) हवामान घटकांचा शेतीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
 - 2) मानवी आरोग्य आणि समाधान यावर हवामानाचा कसा परिणाम होतो ?
 - 3) रंधवा यांनी केलेले भारतीय कृषी हवामान प्रदेश वर्णन करा.
 - 4) जगाचे वस्त्र विभाग वर्णन करा.
5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 14
 - 1) हवामान आणि निवासस्थाने
 - 2) ओझोन थराचा क्षय
 - 3) नवीन पर्यावरणाशी जुळण्याची क्रिया
 - 4) अलीकडच्या काळातील हवामान बदल.

SLR-ML – 428

Seat
No.

**M.A./M.Sc. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2016
GEOGRAPHY
(New-CBCS)**

Paper – VII : Regional Geography of India

Day and Date : Monday, 4-4-2016
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Use of stencils is allowed.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 7

- 1) India is located in _____ hemisphere.
 - A) North and Eastern
 - B) South and Western
 - C) South and Eastern
- 2) _____ is the highest Mountain Peak in Indian Himalya.
 - A) Nanda Devi
 - B) K2
 - C) Kantgo
- 3) The word _____ is originated from Arebin language.
 - A) Monsoon
 - B) Cyclone
 - C) Tornus
- 4) _____ type of soil is found on Deccan Plateau.
 - A) Jambha
 - B) Regur
 - C) Red
- 5) _____ power resource is found in Jharia.
 - A) Coal
 - B) Petroleum
 - C) Natural Gas
- 6) _____ is the capital of Chattisgarh.
 - A) Raipur
 - B) Ranchi
 - C) Dehradun

P.T.O.

7) The region delineated on the basis of population features are known as _____ region.

- A) Historical B) Demographic C) Physical

B) Fill in the blanks.

7

- 1) Sundarban delta is the _____ plain region.
- 2) Micro regions are the _____ in size.
- 3) _____ is the Kharip season in India.
- 4) Tata Iron Steel Plant is located at _____
- 5) _____ is the largest sugar cane Producing State in South India.
- 6) _____ plateau is rich in Mineral Resources in India.
- 7) _____ city known as Manchester of India.

2. Give a geographical account of Agro-Climatic regions of India.

14

3. What are basis of Regionalization ? How demography helps in regionalization of the region ?

14

OR

Give an account of Iron and Steel Industries in India in brief.

4. Write short answers for the following questions (**any two**).

14

- 1) Comment on location of India in brief.
- 2) Give an account of types of irrigation in India in brief
- 3) Write a geographical essay on Uttarakhand State.
- 4) Give an account of rice production of India.

5. Write short notes (**any two**).

14

- 1) The concept of Macro regions.
- 2) Drainage system in Northern India.
- 3) Soil Conservation.
- 4) Industrial regions of India.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

1. अ) खालील पैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

७

१) भारताचे स्थान _____ गोलाधात आहे.

अ) उत्तर व पूर्व ब) दक्षिण व पश्चिम क) दक्षिण व पूर्व

२) भारत हिमालयामधील _____ हे सर्वात उंचीचे पर्वत शिखर आहे.

अ) नंदा देवी ब) के.२ क) कांटगो

३) _____ हा शब्द अरेबियन भाषेतून निर्माण झाला आहे.

अ) मानसून ब) सायक्लोन क) टोर्नेस

४) दख्खन पठारावर _____ प्रकारची मृदां आढळते.

अ) जांभा ब) रेगूर क) तांबडी

५) झारीया येथे _____ प्रकारचे शक्ति साधन सापडते.

अ) कोळसा ब) खनिजतेल क) नैसर्गिक वायू

६) छत्तीसगडची _____ ही राजधानी आहे.

अ) रायपुर ब) रांची क) डेहराडून

७) लोकसंख्या वैशिष्ट्यानुसार वर्णनीत केलेल्या विभागास _____ असे संबोधतात.

अ) ऐतिहासिक ब) लोकसंख्याशास्त्रीय क) प्राकृतिक

ब) रिकाम्या जागा भरा.

७

१) सुंदरबन त्रिभुज प्रदेश _____ चा मैदानी प्रदेश आहे.

२) सूक्ष्म विभाग हे आकाराने _____ असतात.

३) _____ हा भारतातील खरीप हंगाम आहे.

४) टाटा आयर्न स्टील प्लँट _____ येथे स्थापन झाला आहे.

५) _____ हे दक्षिण भारतातील ऊस उत्पादनातील आघाडीवरील राज्य आहे.

६) भारतातील _____ हे पठार खनिजानी समृद्ध आहे.

७) _____ हे शहर भारतातील मॅचेस्टर म्हणून ओळखले जाते.

२. भारतातील कृषी हवामान प्रदेशाचा भौगोलिक वृत्तांत द्या. १४
३. प्रादेशिकीकरणाचे आधार कोणते ? लोकसंख्याशास्त्राचा या साठी कसा उपयोग होतो ? १४

किंवा

भारतातील लोहपोलाद उद्योगाचा थोडक्यात वृत्तांत लिहा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : १४
- १) भारताच्या स्थानाची थोडक्यात माहिती द्या.
- २) भारतातील जलसिंचन प्रकाराचा थोडक्यात वृत्तांत लिहा.
- ३) उत्तराखंड राज्या चा भौगोलिक निबंध लिहा.
- ४) भारतातील तांदूळ उत्पादनाचा वृत्तांत लिहा.
५. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) मॅक्रो प्रदेशाची संकल्पना.
- २) उत्तर भारतातील नदी प्रणाली.
- ३) मृदा संधारण.
- ४) भारतातील औद्योगिक प्रदेश.

SLR-ML – 429

Seat
No.

M.A./M.Sc. – I (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2016
GEOGRAPHY
Paper – VIII : Population Geography

Day and Date : Wednesday, 6-4-2016

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicates full marks.**
3) **Draw neat diagrams wherever necessary.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. A) Choose the correct alternative given in bracket and fill in the blanks : **7**
- 1) U.K. conducts census at the interval of _____ years.
(five, seven ten)
 - 2) Demographic transition theory is based on the actual demographic experiences of _____ countries.
(Eastern, Western Asian, European)
 - 3) Crude birth rate means, number of births in year per _____ population.
(100, 1000, 10000)
 - 4) Considering crude birth rate _____ continent is far-ahead of all countries.
(African, Asian, European)
 - 5) _____ is acclaimed as father of demography.
(G.L. Peter, Robert Woods, John Grant)
 - 6) _____ population means the population of an area is too small for full utilization of territory resources.
(Under, Optimum, Over)
 - 7) The Govt. of India introduced the birth, Death and Marriage Registration Act in _____
(1886, 1896, 1996)

P.T.O.

- B) Fill in the blanks : 7
- 1) The word census is derived from _____ word censur.
 - 2) The United States of America has its first census in _____
 - 3) The most fundamental source of data for study of population is _____
 - 4) The rapid decline in mortality experienced in many developing countries after _____
 - 5) _____ continent alone contributes more than half of world population.
 - 6) _____ ranks second in the population in world.
 - 7) _____ population is that, which permits highest per capita income.
2. What is population geography ? Explain its scope in detail. 14
3. A) Give an account of population problems in India.
- OR
- B) Comment on the Malthus theory of population growth in detail. 14
4. Answer the following question in short (**any two**) : 14
- 1) Discuss economic factors affecting on the distribution of population.
 - 2) Explain in brief densely populated regions of the world.
 - 3) Describe National Population Policy 2000 of India.
 - 4) Explain in brief demographic transition theory.
5. Write short notes on (**any two**) : 14
- 1) Source of population data.
 - 2) Population composition.
 - 3) Mortality.
 - 4) Over population.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सीलचा उपयोग करण्याची परवानगी आहे.

1. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

7

- 1) इंग्लंडमध्ये प्रत्येक _____ वर्षाला जणगणता केली जाते.
(पाच, सात, दहा)
- 2) लोकसंख्या संक्रमणाचा सिद्धांत _____ देशांच्या लोकसंख्या शास्त्रीय अनुभवावर
आधारीत आहे.
(पौरात्य, पश्चिम आशीयाई, युरोपीयन)
- 3) ढोबळ जन्मदर म्हणजे प्रति _____ लोकसंख्ये यातील जन्मप्रमाण.
(100, 1000, 10000)
- 4) ढोबळ जन्मदराचा विचार करता _____ खंड सर्वात पुढे आहे.
(आफ्रीका, आशिया, युरोप)
- 5) _____ यांना लोकसंख्या शास्त्राचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
(जी. एल. पीटर, रॉबर्ट वूड्स, जॉन ग्रॅट)
- 6) एखाद्या प्रदेशातील साधन संपत्तीच्या पुरेपुरे वापरासाठी लोकसंख्या अपुरी असणे म्हणजे
_____ लोकसंख्या होय.
(न्यूनतम, पर्याप्त, अतिरिक्त)
- 7) _____ साली भारत सरकारने जन्म, मृत्यू व विवाह नोंदणी कायदा लागू केला.
(1886, 1896, 1996)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

7

- 1) सेन्सस या शब्दाची उत्पत्ती सेंसर या _____ शब्दापासून झाली.
- 2) संयुक्त संस्थानात जनगणना _____ साली सुरुवात केली.
- 3) _____ हा लोकसंख्याच्या अभ्यासासाठी माहिती मिळवण्याचा महत्वाचा स्रोत आहे.
- 4) _____ नंतर जगातील विकसनशील देशात मृत्युदरात मोठी घट झाली.
- 5) एकट्या _____ या खंडात जगाची जवळ जवळ *70%* लोकसंख्या आहे.
- 6) लोकसंख्येच्या बाबतीत _____ या देशाचा जगात दुसरा क्रम लागतो.
- 7) उच्चतम दरडोई उत्पन्न असणे म्हणजे _____ लोकसंख्या होय.

2. लोकसंख्या भूगोल म्हणजे काय ते सांगून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

14

3. अ) भारतातील लोकसंख्येच्या समस्यांचा सविस्तर वृतांत द्या.

किंवा

ब) माल्यसच्या लोकसंख्या वाढीच्या सिद्धांताची सविस्तर चर्चा करा.

14

4. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतीही दोन) :

14

- 1) लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या आर्थिक घटकांची चर्चा करा.
- 2) जगातील अति दाट लोकसंख्येच्या प्रदेशाची माहिती द्या.
- 3) भारतातील राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरणा 2000 स्पष्ट करा.
- 4) लोकसंख्या संक्रमणाचा सिद्धांत थोडक्यात विशद करा.

5. टिपा द्या (कोणत्याही दोन) :

14

- 1) लोकसंख्या गृहीत गोष्टी स्रोत.
- 2) लोकसंख्येची रचना.
- 3) मर्त्यता
- 4) अतिरिक्त लोकसंख्या.

Seat No.	

M.A./M.Sc. – II (Semester – III) (CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper No. – IX)
Agricultural Geography

Day and Date : Tuesday, 29-3-2016

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Use of stencils is allowed.**
3) **Figures to the right indicates full marks.**
4) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. A) Choose correct alternative and fill in the blanks :

7

- 1) The first book of Agricultural Geography was written by _____
a) Arthor Young b) Hillman c) Humboldt d) Von Thunen
- 2) _____ was first scholar, who prepared a model of agricultural land use.
a) Von Thunen b) Symon c) Bernhard d) Hillman
- 3) The tropical crops like cacao, coffee, rubber etc. require _____
temperature throughout year.
a) low b) moderate c) high d) none of these
- 4) Monoculture of _____ is the main characteristics of extensive
agriculture.
a) Jowar b) Rice c) Wheat d) Sugarcane
- 5) If particular crop occupies _____ percent of the cropped area,
then there is no diversification at all.
a) 25 b) 50 c) 75 d) 100
- 6) As per Von Thunen's model the production of milk and vegetables was
concentrated in the _____
a) zone I b) zone II c) zone III d) zone IV
- 7) The new varieties of wheat were first bread in _____ in 1950.
a) Mexico b) England c) France d) Brazil

B) Fill in the blanks :

7

- 1) In early Sumerian dynastic phase _____ was the main crop.
- 2) In India maize, tomatoes, sweet potatoes and pineapples were brought by the _____ in the early 16th century.
- 3) _____ soils are found in the humid climatic region.
- 4) In _____ agriculture the size of farms are generally large.
- 5) Von Thunen's study area was _____ in Germany.
- 6) _____ developed ranking coefficient technique to determine agricultural productivity in 1939.
- 7) _____ is the staple food crop in India.

2. Explain physical determinants of agriculture.

14

3. Explain nature and scope of agricultural Geography.

14

OR

Explain ecological implication of Green Revolution.

4. Write short answers of **any two** of the following questions :

14

- 1) Describe distribution and characteristics of shifting cultivation.
- 2) Explain Jansson's model of agricultural land use.
- 3) Describe South-East-Asian gene centre of agriculture.
- 4) Explain problems in the adoption of Green Revolution.

5. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Weavers (1954) technique of crop combination.
- 2) Systematic approach.
- 3) Distribution and characteristics of plantation agriculture.
- 4) Causes of hunger.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) स्टेन्सिलचा वापर करण्यात परवानगी आहे.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) अचूक पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) कृषी भूगोलाचा पहिला ग्रंथ _____ यांनी लिहला.
अ) अर्थर यंग ब) हिलमन क) हम्बोल्ट ड) व्हॉन थुनेन
- २) _____ हे पहिले-विद्वान होय की ज्यांनी कृषी भूमी उपयोजन प्रतिकृती तयार केली .
अ) व्हॉन थुनेन ब) सायमॉन क) बर्नहार्ड ड) हिलमन
- ३) कोको, कॉफी, रबर इ. सारख्या उष्णकटिबंधीय पिकांना वर्षभर _____ तापमान लागते.
अ) कमी ब) मध्यम क) जास्त ड) यापैकी नाही
- ४) _____ हे एकमेव पिक हे विस्तृत शेतीचे प्रमुख वैशिष्ट्ये आहे.
अ) ज्वारी ब) भात क) गहू ड) ऊस
- ५) जर एखाद्या पिकाखाली _____ टक्के क्षेत्र असेल तर तेथे पिक विविधता अजिबात नसते.
अ) २५ ब) ५० क) ७५ ड) १००
- ६) व्हॉन थुनेनच्या सिद्धांतानुसार दूध व भाजिपाला उत्पादनाचे केंद्रीकरण _____ मध्ये होते.
अ) पट्टा-१ ब) पट्टा -२ क) पट्टा -३ ड) पट्टा -४
- ७) _____ या देशात १९५० मध्ये सर्वप्रथम गव्हाचा नवीन वाण तयार करण्यात आला.
अ) मेक्सिको ब) इंग्लंड क) फ्रान्स ड) ब्राझील

ब) रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) सुमेरियन राजवंशाच्या सुरुवातीच्या टप्यात _____ हे प्रमुख पिक होते.
- २) मका, टोमॅटो, रताळी आणि अननस ही पिके _____ यांनी सोळाव्या शतकाच्या सुरुवातीला भारतामध्ये आणली.
- ३) आर्द्र हवामानाच्या प्रदेशात _____ जमीन आढळते.
- ४) सामान्यपणे _____ शेतीमध्ये शेतीचे आकार हे मोठे असतात.
- ५) व्हॉन थुनेन यांचे अभ्यासक्षेत्र जर्मनी मधील _____ हे होते.
- ६) _____ यांनी १९३९ मध्ये शेती उत्पादकता ठरविण्यासाठी दर्जात्मक सहगुणक तंत्र विकसित केले.
- ७) _____ हे भारतातील प्रमुख खाद्या पिक आहे.

२. शेतीचे प्राकृतिक नियंत्रक स्पष्ट करा.

१४

३. कृषी भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

१४

किंवा

हरित क्रांतीचे पर्यावरणीय परिणाम स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणात्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१४

१) स्थलांतरीत शेतीचे वितरण व वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

२) जॉनसन यांचे कृषी भूमी उपयोजन प्रतिकृती स्पष्ट करा.

३) आग्नेय आशिया कृषी उगम केंद्राचे वर्णन करा.

४) हरित क्रांतीचा अवलंब करण्यामधील समस्या स्पष्ट करा.

५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

१) वेवर यांचे पिक संयोजन तंत्र (१९५४).

२) क्रमीक दृष्टीकोण.

३) मळयाच्या शेतीचे वितरण व वैशिष्ट्ये.

४) उपासमारीची कारणे.

SLR-ML – 435

Seat
No.

M.A./M.Sc. – II (Semester – III) (CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – X)
Settlement Geography

Day and Date : Thursday, 31-3-2016

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of map stencils is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagrams and maps wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative :

7

योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

1) Settlement Geography is the sub-field of _____ Geography.

- a) Physical b) Human c) Economic

वसाहत भूगोल ही _____ भूगोलाची उपशाखा आहे.

- a) प्राकृतिक b) मानवी c) आर्थिक

2) The rural settlements in Gangetic Plains are _____ settlements.

- a) Nucleated b) Dispersed c) Linear

गंगेच्या मैदानातील ग्रामीण वसाहती या _____ वसाहती आहेत.

- a) केंद्रित b) विखुरलेल्या c) सरळरेषेतील

3) _____ is the process in which rural settlements change in to urban settlements.

- a) Urban fringe b) Rur-urban c) Urbanization

_____ या प्रक्रियेत ग्रामीण वसाहतींचे रूपांतरण नागरी वसाहतींमध्ये होते.

- a) नागरी परिसीमा b) ग्राम-शहर c) नागरीकरण

P.T.O.

4) Jordan wrote a book entitled '_____':

- a) Settlement geography
- b) Nature of settlement geography
- c) Geography of settlements

जॉर्डन यांनी लिहिलेल्या पुस्तकाचे नांव '_____ ' असे आहे.

- a) Settlement geography
- b) Nature of settlement geography
- c) Geography of settlements

5) An area of mixed rural and urban land use is called as

- a) Rural-Urban Front
- b) Rural-Urban Boundary
- c) Rural-Urban Fringe

ग्रामीण व नागरी भूमी उपयोजनाच्या संमिश्र क्षेत्राला _____ म्हणतात.

- a) ग्रामीण-नागरी सीमा
- b) ग्रामीण-नागरी सीमारेषा
- c) ग्रामीण-नागरी परिसिमा

6) The Sector theory of urban centres was developed by

- a) Homer Hoyt
- b) Harris and Ullman
- c) Walter Christaller

नागरी केंद्राचा त्रिज्याखंड सिद्धांत _____ यांनी मांडला.

- a) Homer Hoyt
- b) Harris and Ullman
- c) Walter Christaller

7) _____ is an administrative town in India.

- a) Agra
- b) Amritsar
- c) Chandigarh

_____ हे भारतातील एक प्रशासकीय शहर आहे.

- a) आग्रा
- b) अमृतसर
- c) चंदीगढ़

B) Complete the following sentences :

7

खालील वाक्ये पूर्ण करा.

1) Food, _____ and clothing are the basic needs of human beings.

अन्न, _____ व वस्त्र या मानवाच्या मूलभूत गरजा आहेत.

2) The K-3 central place hierarchy is based on _____ principle.

K-3 ही मध्यवर्ती क्रमवारी _____ तत्वावर आधारीत आहे.

3) _____ coined the term 'Megalopolis'.

_____ मेगालोपोलीस या संज्ञेचा निर्माता _____ आहे.

- 4) Cambridge is a famous _____ centre in the world.
केंब्रिज हे एक जगप्रसिद्ध _____ केंद्र आहे.
- 5) Air temperature above the city is always _____ than that of the surrounding area.
शहराच्या वरच्या हवेचे तापमान हे नहमी सभोवतालच्या तापमाना पेक्षा _____ असते.
- 6) The multiple-nuclei theory was propounded by
वसाहतींचा बहुकेंद्रीय सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
- 7) _____ towns are the places of collection and distribution of various goods.
_____ शहरे विविध वस्तूंच्या देवाण-घेवाणीची ठिकाणे असतात.

2. Explain how building material affects on house types in rural settlements. **14**
ग्रामीण वसाहतीमधील घरांच्या प्रकारावर बांधकाम साहित्याचा प्रभाव कसा पडतो ते स्पष्ट करा.
3. Explain the meaning, nature and scope of Urban Geography. **14**
नागरी भूगोलाचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Classify Indian towns according to their functions. **14**
भारतीय शहरांचे त्यांच्या कार्यानुसार वर्गीकरण करा.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **14**
खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :
- 1) Critically examine Christaller's theory of central place.
ख्रिस्तलरच्या मध्यवर्ती ठिकाण सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- 2) Define rural-urban fringe and explain its structure.
ग्रामीण-नागरी परिसीमेची व्याख्या सांगून तीची रचना स्पष्ट करा.
- 3) Explain how socio-economic and cultural factors influence the dynamic structures of rural settlements.
सामाजिक-आर्थिक आणि सांस्कृतिक घटकांचा ग्रामीण वसाहतींच्या बदलत्या संरचनेवर कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा.
- 4) Comment on vertical growth of cities.
शहराच्या उभ्या विकासावर भाष्य करा.

5. Write short notes (**any two**) :

14

खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- 1) Hierarchy of settlements
वसाहतींची क्रमवारीता.
 - 2) Types of Rural Settlements
ग्रामीण वसाहतींचे प्रकार.
 - 3) The concept of primate city
सर्वश्रेष्ठ शहर संकल्पना.
 - 4) The multi-nuclei theory.
बहुकेंद्रिय सिद्धांत.
-

B) Fill in the blanks :

7

- 1) _____ studies distribution patterns of animals species and processes.
- 2) The concept of food chain developed by _____
- 3) _____ are concerned with patterns and process in plant distribution.
- 4) _____ is considered as father of plant geography.
- 5) The concept of ecosystem developed by _____
- 6) The beginning _____ scientist contribution of the development of biogeography as a science.
- 7) _____ dispersal is for very short period of time.

2. Describe in brief various ecosystems.

14

3. A) Explain meaning and scope of biogeography.

14

OR

B) Explain and causes and effects migration of animals.

4. Write short answers for the following questions (**any two**) :

14

- 1) Explain conservation of biotic resources.
- 2) Discuss on paleorecords of plants and animals.
- 3) What are the food chains and food webs ?
- 4) Legal protection to plants and animals.

5. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Association of plants and animals.
- 2) Tropical forests.
- 3) Branches of biogeography.
- 4) National Forest Policy of India.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) स्टेनसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

१. अ) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

७

- 1) “बायोजिओग्राफि” हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.
अ) सविन्द्र सिंग
ब) मार्टिन सी.
क) ह्युगेट आर. जे.
ड) बेली आर. जी.
- 2) सेल्वा वने _____ परिसंस्थेत आढळतात.
अ) उष्ण कटिबंधीय सदाहरित वने
ब) उष्ण कटिबंधीय काटेरी वने
क) समशितोष्ण कटिबंधीय पानझडी वने
ड) समशितोष्ण कटिबंधीय शंकू आकाराची वने
- 3) भारतीय संसदेने _____ रोजी वन संरक्षण कायदा केला.
अ) १९७२
ब) १९२७
क) १९८६
ड) १९५२
- 4) प्राणी भूगोलाचे _____ मुख्य प्रदेशाचे प्रकार आहेत.
अ) १५
ब) १६
क) १८
ड) ६
- 5) _____ ही जैविक भूगोलाची शाखा आहे.
अ) वनस्पती भूगोल
ब) सामाजिक भूगोल
क) राजकीय भूगोल
ड) ऐतिहासिक भूगोल
- 6) वनस्पती आणि प्राण्यांची पेशीची जास्त विविधता _____ येथे आढळते.
अ) समशितोष्ण कटिबंधीय गवताळ प्रदेश
ब) उष्ण कटिबंधीय आद्र वने
क) टुंड्रा प्रदेश
ड) उष्ण वाळवंट
- 7) व्यापारी पेशीच्या मूलस्थान मूल्य हंगामाला _____ म्हणतात.
अ) प्रवाळ खडक
ब) सागरी गवत परिस्थिती
क) संपन्न ठिकाणे
ड) वरीलपैकी नाही

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) प्राण्यांच्या वितरणाचे स्वरूप, पेशी आणि क्रिया यांचा अभ्यास _____ मध्ये केलं जातो.
- २) अन्न साखळी कल्पना _____ यांनी मांडली.
- ३) वनस्पतीचे वितरण, स्वरूप आणि प्रक्रिया _____ शी संबंधित आहे.
- ४) वनस्पती भूगोलाचे _____ हे जनक मानले जातात.
- ५) परिसंस्था संकल्पना _____ यांनी मांडली.
- ६) _____ या शास्त्रज्ञाने सुरुवातीला जैविक भूगोल हे शास्त्र आहे हे मांडले.
- ७) _____ प्रसारण हे अतिशय कमी कालावधीचे असते.

२. परीसंस्थेची विविधता थोडक्यात वर्णन करा.

१४

३. अ) जैविक भूगोलाची व्याख्या सांगा आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

१४

किंवा

ब) प्राण्यांच्या स्थलांतरांची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) जैविक साधनसंपत्ती स्पष्ट करा.
- २) वनस्पती आणि प्राणी यांच्या प्राऐतिहासिक नोंदीचे वर्णन करा.
- ३) अन्न साखळी व अन्न जाळे म्हणजे काय ?
- ४) प्राणी व वनस्पतीना कायद्याचे संरक्षण.

५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) प्राणि व वनस्पती सहसंबंध.
- २) उष्ण कटिबंधीय वने.
- ३) जैविक भूगोल्याच्या शाखा.
- ४) भारताचे राष्ट्रीय वन धोरण.

SLR-ML – 437

Seat No.	

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – III)(CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – XII)
Cultural Geography

Day and Date :Tuesday, 5-4-2016

Total Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. A) 1) Nile is gift of _____ 7
2) _____ is a product of human action.
3) Buddhism is reformist movement of _____
4) A group of people having common racial, religions and linguistic characteristics is known as _____ group.
5) The place where human societies are originated is called _____
6) _____ is biggest religion in the world.
7) _____ tribal community termed as most developed tribal community in India.
- B) Fill in the blanks by choosing correct alternative given in bracket. 7
- 1) Caucasoids are generally found in _____
(Europe, Asia, Africa)
2) Peoples of _____ race have strong pragmatism.
(Caucasoid, Mongoloid, Negroid)
3) Sintoism is an ethnic religion of _____
(Japan, China, Australia)
4) _____ is Dravidian language.
(Santhali, Tamil, Assamee)

P.T.O.

- 5) The pygmies tribal groups are inhabitants of _____ Africa.
(North, South, Tropical)
- 6) Ox-blood is favourite and important ingredient in the diet of _____
tribal group.
(Eskimo, Masai, Bushmen)
- 7) According to 2011 Census lowest literacy is found in _____ State of
India.
(Arunachal, Mizoram, Bihar)

2. Give a detailed account of world cultural realms. **14**
3. What is cultural Geography ? Explain its nature and scope. **14**

OR

What is religion ? Classify religions in various manners.

4. Answer the following questions (**any two**) : **14**
- 1) Give a brief account of major indicators of social wellbeing.
 - 2) Comment on the economic characteristics of development.
 - 3) Describe in brief components of cultural geography.
 - 4) Comment on distribution of languages of India.
5. Write short notes on : **14**
- 1) Islam
 - 2) Cultural diffusion
 - 3) Masai
 - 4) Chinese faiths.

मराठी रूपांतर

1. अ) रिकम्या जागा भरा.

7

- 1) नाईलला _____ ची देणगी म्हणतात.
- 2) _____ ही मानवी क्रियांची उत्पत्ती होय.
- 3) बुद्धीझम ही _____ च्या विरोधी चळवळ आहे.
- 4) समान वांशिक, धार्मिक व भाषिक वैशिष्ट्ये असणाऱ्या लोकांचा समूह म्हणजे _____
- 5) जेथे समाजाचा उदय होतो त्या जागेला _____ म्हणतात.
- 6) _____ हा जगातील सर्वात मोठा धर्म आहे.
- 7) भारतातील _____ ही जमात सर्वाधिक विकसीत भटकी जमात आहे.

ब) कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

7

- 1) कॉकॅसॉईड वंशाचे लोक प्रामुख्याने _____ खेडात आढळतात.
(युरोप, आशिया, आफ्रीका)
- 2) _____ वंशाच्या लोकांच्या पायाच्या पिंडच्या बळकट असतात.
(कॉकॅसॉईड, मंगोलॉईड, निग्रॉईड)
- 3) सिंटॉईझम हा _____ देशातील पारंपारीक धर्म आहे.
(जपान, चीन, ऑस्ट्रेलिया)
- 4) _____ ही द्रविडीयन भाषा आहे.
(संथाळी, तामील, आसामी)
- 5) पिग्मी ही भटकी जमात आफ्रीकेच्या _____ भागातील आहे.
(उत्तर, दक्षिण, विषुवृत्तीय)
- 6) बैलाचे रक्त हा _____ जमातीच्या रोकाच्या आहारातील आवडता पदार्थ आहे.
(एस्कीमो, मसाई, बुशमेन)
- 7) 2011 च्या जणगणनेनुसार भारतात सर्वात कमी साक्षरता _____ राज्यात आहे.
(अरुणाचल, मिझोराम, बिहार)

2. जगाच्या सांस्कृतिक विभागाचा सविस्तर वृत्तांत द्या. **14**
3. सांस्कृतिक भूगोल म्हणजे काय ? त्यांचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **14**

किंवा

धर्म म्हणजे काय ? वेगवेगल्या पद्धतीने धर्माचे वर्गीकरण करा.

4. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन). **14**
- 1) सामाजिक कल्याणाच्या प्रमुख दर्शकाचा सविस्तर वृत्तांत द्या.
 - 2) विकासाच्या आर्थिक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - 3) सांस्कृतिक भूगोलाच्या घटकांचे वर्णन करा.
 - 4) भारतातील भाषेच्या वितरणाची चर्चा करा.
5. टिपा द्या (कोणत्याही दोन). **14**
- 1) इस्लाम धर्म
 - 2) सांस्कृतिक प्रसार
 - 3) मसाई
 - 4) चीनी विश्वास (कल्पना).
-

SLR-ML – 438

Seat
No.

M.A./M.Sc. – II (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – XIII)
Regional Planning in India and Development

Day and Date : Wednesday, 30-3-2016

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Draw neat diagrams and maps wherever necessary.**
3) **Use of map stencils is allowed.**
4) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternatives given below : 7
योग्य पर्याय निवडून पुढील वाक्ये पूर्ण करा :
- 1) For administrative purpose India is divided into _____ planning regions.
प्रशासकीयदृष्ट्या भारताची विभागणी _____ नियोजन विभागात केली आहे.
a) 5 b) 6 c) 10 d) 15
- 2) _____ regions are moderate in size.
_____ प्रदेशांचा आकार मध्यम असतो.
a) Macro b) Meso c) Moderate d) Micro
विशाल मध्यम मर्यादित सूक्ष्म
- 3) W. Christaller's _____ principle is related with market.
W. ख्रिस्टलरचे _____ तत्व बाजारपेठेशी संबंधित आहे.
a) K = 3 b) K = 4 c) K = 6 d) K = 7
- 4) 'The Growth Pole Concept' was put forwarded by _____ in 1955.
१९५५ मध्ये _____ यांनी 'The Growth Pole Concept' मांडला.
a) L.D. Stamp b) O.H.K. Spate c) R.P. Misra d) F. Perroux
एल.डि. स्टाम्प ओ.हेच.के. स्पेट आर.पि. मिश्रा एफ. पेरौक्स

P.T.O.

- 5) Change in desired direction and at desired speed is known as
अपेक्षित दिशेने व अपेक्षित गतीने होणाऱ्या बदलास _____ म्हणतात.
a) Planning b) Development c) Growth d) Revolution
नियोजन विकास वाढ क्रांती
- 6) Panchayati Raj system in Maharashtra has _____ tier system.
महाराष्ट्राला पंचायत राज व्यवस्था ही _____ स्तरीय स्वरूपाची आहे.
a) 2 b) 3 c) 5 d) 6
- 7) _____ divided India into 7 major physiographic divisions.
_____ यांनी भारताचे ७ प्रमुख प्राकृतिक विभाग पाडले आहेत.
a) S.P. Chatterjee b) R.P. Misra
एस.पि. चटर्जी आर.पि. मिश्रा
c) P. Sengupta d) Planning Commission
पि. सेनगुप्ता नियोजन आयोग

B) Answer the following questions in **one sentence only** :

7

खालील प्रश्नांची **एका** वाक्यात उत्तरे लिहा :

- 1) Who wrote the book, 'Regional Development Planning in India' ?
'Regional Development Planning in India' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?
- 2) The term 'Region' is derived from which Latin word ?
Region ही संज्ञा कोणत्या लॅटीन शब्दापासून बनली आहे ?
- 3) 'Literacy' is which indicator of development ?
'साक्षरता' ही कोणत्या विकासाची निर्देशक आहे ?
- 4) Who is the Chairman of the Planning Commission of India ?
भारतीय नियोजन आयोगाचे अध्यक्ष कोण असतात ?
- 5) Who presented modified Growth Foci approach in regional planning ?
प्रादेशिक नियोजनात सुधारीत Growth Foci दृष्टीकोण कोणी मांडला ?
- 6) DPAP stands for _____
DPAP चे पूर्ण रूप सांगा _____
- 7) To delineate Natural Regions which homogeneity is considered ?
नैसर्गिक प्रदेशांच्या आखणीसाठी प्रदेशाच्या कोणत्या घटकांचा एकजिनसीपणा विचारात घेतला जातो ?

2. Critically examine the 'Central Place Theory' and explain how it is related with regional planning. **14**
मध्यवर्ती स्थल सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा आणि तो प्रादेशिक नियोजनाशी कसा संबंधित आहे याचे विवेचन करा.
3. Explain in detail regional variation in the levels of socio-economic development in India. **14**
भारतातील सामाजिक-आर्थिक विकास पातळीमधील प्रादेशिक तफावतीचे सविस्तर वर्णन करा.

OR/किंवा

- Describe the concept of planning and discuss the types of planning. **14**
नियोजनाची संकल्पना स्पष्ट करून नियोजनाच्या प्रकारांवर चर्चा करा.
4. Answer the following questions in short (**any two**) : **14**
खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :
- 1) Describe metropolitan regions of India.
भारतातील शहरासंबंधीच्या विभागांचे वर्णन करा.
 - 2) Explain the types of regions.
प्रदेशाच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
 - 3) Explain the role of Panchayati Raj institutions in regional development.
प्रादेशिक विकासात पंचायती राज व्यवस्थेची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 4) Describe in short the physical regions of India.
भारतातील प्राकृतिक विभागांचे थोडक्यात वर्णन करा.
5. Write short notes on (**any two**) : **14**
थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
- 1) Hierarchy of regions.
प्रादेशिक स्तर.
 - 2) Approaches to regional planning.
प्रादेशिक नियोजनाचे दृष्टीकोण.
 - 3) Growth pole theory.
ग्रोथ पोल सिद्धांत.
 - 4) Flood problematic regions of India.
भारतातील पूरसमस्याग्रस्त प्रदेश.
-

SLR-ML – 439

Seat No.	

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper No. – XIV)
Development of Modern Geography

Day and Date : Friday, 1-4-2016
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative given below : **7**
- 1) The _____ were the first, who put forward the idea of the periodic nature of the Monsoon.
(Arabs, Roman, Greek)
 - 2) _____ was the first Greek thinker to initiate measurement of Earth.
(Homer, Thales, Anaximander)
 - 3) Before Ratzel, the foundation of _____ Geography was laid by Humboldt.
(Systematic, Regional, Human)
 - 4) _____ founded the school of Human Geography.
(Humboldt, Ratzel, Blache)
 - 5) The term 'Areal Differentiation' was coined by _____
(Semple, Hartshorne, Ritter)
 - 6) The book entitled 'Britain and British Sea' is written by _____
(Blache, Mackinder, Ritter)
 - 7) _____ was a major exponent of the behaviouristic approach.
(Buttimer, Kirks, Kates)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) _____ discovered New Georgia, Solomon island, New Caledonia and Loyalty island.
- 2) Thales was the first _____ thinker, who originated several basic theorems of geometry.
- 3) The term 'Geomorphology' was coined by _____
- 4) _____ divided the subject matter of Geography into Uranography and Geography.
- 5) _____ is known as the founder of the British School of Geography.
- 6) Possibilism is associated with the _____ School of Geography.
- 7) The _____ paradigm flourished in France, Great Britain and the United States.

2. Give an account of contribution of H. J. Mackinder in the development of Geography.

14

3. Explain dualism between physical and Human Geography.

14

OR

Explain development of Geography in the medieval period.

4. Answer **any two** of the following questions in short :

14

- 1) Give a brief account of contribution of Humboldt in the development of Geography.
- 2) Explain the contribution of Greek Geographer in the development of Geography.
- 3) Explain Behaviouralism.
- 4) Explain Quantitative Revolution.

5. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Dualism between systematic and regional geography.
- 2) Concept of possibilism.
- 3) Positivism.
- 4) Contribution of Blache in the development of Geography.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) खाली दिलेल्या पर्यायापैकी अचूक पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा :

७

- १) मान्सूनच्या नियतकालिक स्वरूपाची कल्पना सर्व प्रथम _____ यांनी मांडली.
(अरब, रोमन, ग्रीक)
- २) _____ या ग्रीक विचारवंतांनी पृथ्वीच्या मोजमापाची सर्व प्रथम सुरुवात केली.
(होमर, थालेस, अॅनाक्झीमेंडर)
- ३) रॅट्झेल यांच्यापूर्वी हंबोल्ट यांनी _____ भूगोलाचा पाया रचला.
(क्रमिक, प्रादेशिक, मानवी)
- ४) _____ यांनी मानवी भूगोल संकुळाची (विचार प्रणालीची) स्थापना केली .
(हम्बोल्ट, रेट्झेल, ब्लेश)
- ५) 'प्रादेशिक भिन्नता' ही संज्ञा _____ यांनी तयार केली.
(सेंपल, हार्टशॉर्न, रिटर)
- ६) 'ब्रिटन अँड ब्रिटीश सी' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहली आहे.
(ब्लेश, मॅकिंडर, रिटर)
- ७) _____ हे वर्तणूक दृष्टिकोणाचे प्रमुख पुरस्कर्ते होते.
(बटीमर, किर्क, काटेस)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) _____ यांनी न्यू जिऑर्जिया, सोलोमॉन बेट, न्यू कॅलेडोनिया आणि लॉयल्टी बेटाचा शोध लावला.
- २) थालेस हा पहिला _____ विचारवंत होता की ज्याने भूमितीची अनेक मूलभूत प्रमेय तयार केली.

- ३) 'जिऑमार्फोलॉजी' ही संज्ञा _____ यांनी तयार केली.
- ४) _____ यांनी भूगोल विषयाची विभागणी युरॅनोलॉजी आणि जिऑग्राफी यामध्ये केली.
- ५) _____ हे ब्रिटीश स्कूल ऑफ जिऑग्राफीचे संस्थापक म्हणून ओळखले जातात.
- ६) संभववाद ही संकल्पना _____ विचारश्रेणीशी संबंधित आहे.
- ७) _____ पॅराडाइम फ्रान्स, ग्रेट ब्रिटन आणि संयुक्त संस्थाने या देशात बहरले.

२. भूगोल विकासातील एच. जे. मॅकिंडर यांच्या योगदानाचा आढावा घ्या. १४

३. प्राकृतिक आणि मानवी भूगोलातील द्वैतवाद स्पष्ट करा. १४

किंवा

मध्ययुगीन काळखंडातील भूगोल विकास स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४

- १) भूगोल विकासातील हम्बोल्ट यांच्या योगदानाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- २) ग्रीक भूगोळकारांचे भूगोळ विकासातील योगदान स्पष्ट करा.
- ३) वर्तणूकवाद स्पष्ट करा.
- ४) सांख्येकीय क्रांती स्पष्ट करा.

५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४

- १) क्रमिक आणि प्रादेशिक भूगोलातील द्वैतवाद.
- २) संभववाद संकल्पना
- ३) सकारात्मकवाद
- ४) भूगोल विकासातील ल्बेश यांचे योगदान.

SLR-ML – 440

Seat No.	

**M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – XV) (CGPA Pattern) (Elective)
Political Geography**

Day and Date : Monday, 4-4-2016

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Draw **neat** diagrams and maps **wherever** necessary.
3) Use of map stencil is **allowed**.
4) **All questions carry equal marks.**

1. A) Choose the correct alternative given in the bracket. 7
- 1) Political geography is the study of _____ regions as features of the earth's surface.
(Physical, Political, Economic)
 - 2) The book entitled 'Politics' is written by
(Ritter, Ratzel, Aristotle)
 - 3) The concept of core area was firstly introduced by
(Wittlesey, Hartshorn, Mahan)
 - 4) _____ islands in Indian Ocean is of strategic importance.
(Jawa, Diego-Garcia, Sri Lanka)
 - 5) Spykman introduced the word _____ in military power.
(Heart Land, Modern Land, Rim Land)
 - 6) A centre of political power is called
(Capital, State, Nation)
 - 7) Separate Udayanchal State was demanded by _____ in 1967.
(Naga, Bodo, ULFA)

P.T.O.

B) Fill in the blanks.

7

- 1) The Life of Nelson is written by _____
- 2) The word nation has been derived from the _____ word Natus.
- 3) The boundary between China and India is known as _____ line.
- 4) _____ water dispute is related with Karnataka and Tamil Nadu.
- 5) Heart Land Theory introduced by _____
- 6) The population, territory _____ and sovereignty are the major components of the State.
- 7) _____ boundaries are easy to define and delimit on the map.

2. Define political geography. Explain the nature and scope of political geography. 14

3. A) Explain the concept of boundaries and the classification of boundaries. 14

OR

B) Discuss the Heart Land theory of Macinder. 14

4. Answer the following questions in short (**any two**) : 14

- 1) Classification of capitals.
- 2) The changing political map of India.
- 3) Geopolitical significance of Indian Ocean.
- 4) Boundary dispute between India and Pakistan.

5. Write short notes (**any two**) : 14

- 1) Approaches of political geography.
- 2) Water disputes in India.
- 3) Concept of Rim land.
- 4) Geographical elements of formation of State.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) आवश्यक तेथे नकाशा व सुबक आकृत्या काढा.
३) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.
४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

७

- १) राजकीय भूगोल म्हणजे पृथ्वीपृष्ठ भागाच्या वैशिष्ट्याचा _____ प्रदेशाच्या दृष्टिकोनातून केलेला अभ्यास होय.
(नैसर्गिक, राजकीय, आर्थिक)
- २) 'पॉलिटिक्स' नावाचा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
(रिट्जर, रॅटझेल्, ऑरिस्टॉटल)
- ३) _____ यांनी सर्वप्रथम गाभा प्रदेशाची संकल्पना मांडली.
(व्हिटलेसी, हॉर्टशोन, महान)
- ४) हिंदी महासागरातील _____ हे बेट लष्करी दृष्ट्या महत्त्वाचे आहे.
(जावा, दिएगो-गार्शिया, श्रीलंका)
- ५) स्पाईकमन यांनी लष्करी शक्तीसाठी _____ शब्द प्रयोग केला.
(हृदयस्थल, आधुनिक भूमी, रिमलँड)
- ६) राजकीय सत्तेचे केंद्र म्हणजे _____ होय.
(राजधानी, राज्य, राष्ट्र)
- ७) स्वतंत्र उदयांचलची मागणी १९६७ साली _____ ने केली.
(नागा, बोडो, उल्फा)

ब) गाळलेले शब्द भरा.

७

- १) दि लाईफ ऑफ नेल्सन हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
२) _____ भाषेतील नॉट्स या शब्दापासून राष्ट्र हा शब्द बनला आहे.
३) चीन आणि भारत यांच्यातील सीमारेषेला _____ रेषा म्हणतात.

- ४) _____ पाणी वाटप तंटा कर्नाटक व तामिळनाडू या दोन राज्यांशी संबंधीत आहे.
- ५) हृदयस्थल संकल्पना _____ यांनी मांडली.
- ६) लोकसंख्या, भूप्रदेश _____ व सार्वभौमत्व हे राज्याचे प्रमुख घटक आहेत.
- ७) _____ सीमा नकाशावर काढण्यासाठी सहज आणि सोप्या असतात.

२. राजकीय भूगोल म्हणजे काय ? राजकीय भूगोलाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. १४
३. अ) सीमारेषा संकल्पना आणि सीमारेषांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. १४

किंवा

- ब) मॅकिन्डरच्या हृदयस्थल सिद्धांताची चर्चा करा. १४
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) राजधान्यांचे वर्गीकरण.
- २) भारताचा बदलता राजकीय नकाशा.
- ३) हिंदी महासागराचे भूराजनितीक महत्त्व.
- ४) भारत-पाकिस्तान मधील सीमावाद.
५. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) राजकीय भूगोलाच्या अभ्यासपद्धती.
- २) भारतातील पाणी वाटप तंटे.
- ३) रिम लँड संकल्पना.
- ४) राज्य निर्मितीचे भौगोलिक घटक.

SLR-ML – 442

Seat No.	

M.A./M.Sc. – II (Semester – IV) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Elective)
Geography of Tourism (P. No. – XVI) (CGPA)

Day and Date : Wednesday, 6-4-2016
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencil is allowed.**

1. A) Fill in the blanks with appropriate word given in the bracket : **7**
- 1) The most popular form of _____ travel was the Pilgrimage tourism.
(International, Domestic, None of these)
 - 2) Facilities are the necessary aid for the _____ centre.
(Urban, Rural, Tourist)
 - 3) _____ Hotels located in metro politan and large city.
(Resort, Star, Floating)
 - 4) The organization of travel agency began in July _____
(1841, 1842, 1843)
 - 5) During the tourist seasons retail prices increases in _____
(Hotel, Shop, Laundry)
 - 6) _____ state stood first in attracting number of foreign tourist
visited in 2010.
(Kerala, Gujarat, Maharashtra)
 - 7) _____ has involved in making tourism as global industry.
(M.T.D.C., I.T.D.C., W.T.O.)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) The beautiful Shalimar Gardan is located in _____ State.
- 2) In the sixth plan travel circuits and _____ concept were developed in India.
- 3) _____ provides variety of recreation to urbanites through Festival and Handicrafts.
- 4) _____ is a major contributor to the green house effect.
- 5) Tourism development principles and practices book is written by _____
- 6) TAAT stand for _____
- 7) Route on which at least _____ major tourist destination are located is called tourist circuit.

2. Explain the factors influencing on tourism. 14

3. What is tourist accommodation ? Explain the type of hotel. 14

OR

Discuss the positive and negative impacts on economy of tourism.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : 14

- i) Explain the cultural factors influencing on tourism in Maharashtra.
- ii) Discuss the negative social impact of tourism.
- iii) Describe the brief various hill stations of Maharashtra.
- iv) Describe the various short tourist circuits in India.

5. Write short notes (**any two**) : 14

- i) Agro-tourism
- ii) Cultural tourist centers in Maharashtra
- iii) Tourism policies of India
- iv) Globalization and tourism.

मराठी रूपांतर

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) _____ पर्यटनात तीर्थयात्रा हे एक लोकप्रिय पर्यटन होते.
(आंतरराष्ट्रीय, स्वदेशी, यापैकी नाही)
- २) _____ केंद्रामध्ये सुविधा हे एक आवश्यक साधन आहे.
(नागरी, ग्रामीण, पर्यटन)
- ३) _____ हॉटेल प्रामुख्याने महानगरे आणि मोठ्या शहरात स्थापन झालेली आहेत.
(आश्रयस्थान, तारांकीत, तरंगते)
- ४) प्रवासी एजन्सीच्या संघटनाला जूलै _____ मध्ये सुरुवात झाली.
(१८४१, १८४२, १८४३)
- ५) पर्यटन हंगामात _____ मधील किरकोळ वस्तूच्या किंमतीत वाढ होते.
(हॉटेल, दुकान, लाँड्री)
- ६) _____ राज्याच्या २०१० मध्ये परदेशी पर्यटक आकर्षून घेण्यात प्रथम क्रमांक होता.
(केरळ, गुजरात, महाराष्ट्र)
- ७) _____ ही संस्था पर्यटनाचे जागतिकीकरण करण्यात समाविष्ट झाली.
(M.T.D.C., I.T.D.C., W.T.O.)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) 'शालीमार' ही सुंदर बाग _____ राज्यात आहे.
- २) भारताच्या सहाव्या योजनेमध्ये वाहतूक परिक्रमा आणि _____ या संकल्पना विकसित झाल्या.
- ३) महोत्सव आणि हस्तकलेच्या माध्यमातून _____ मार्फत नगरवासीयाना विविध प्रकाराचे मनोरंजनाच्या सुविधा पुरवली जाते.

- ४) हरीतगृह परिणामात _____ चा मोठा सहभाग आहे.
- ५) Tourism Development Principles and Practices या पुस्तकाचे लेखक _____ होत.
- ६) T.A.A.T. चे विस्तारीत रूप _____ आहे.
- ७) एका मार्गावर कमीत कमी _____ पर्यटन केंद्रे असल्यास त्या मार्गास पर्यटन परिक्रमा असे म्हणतात.

२. पर्यटनावर परिणाम करणारे घटक विशद करा. १४

३. पर्यटक निवासव्यवस्था म्हणजे काय ते सांगून हॉटेलचे प्रकार विशद करा. १४

किंवा

पर्यटनाचा अर्थव्यवस्थेवर होणाऱ्या सकारात्मक व नकारात्मक परिणामाची चर्चा करा.

४. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतीही दोन) : १४

- i) महाराष्ट्रातील पर्यटनावर प्रभाव टाकणारे सांस्कृतिक घटक विशद करा.
- ii) पर्यटनाच्या नकारात्मक सामाजिक परिणामाची चर्चा करा.
- iii) महाराष्ट्रातील थंड हवेच्या ठिकाणाची थोडक्यात चर्चा करा.
- iv) भारतातील कमी लांबीच्या पर्यटन परिक्रमांचे वर्णन करा.

५. टीपा द्या (कोणत्याही दोन) : १४

- i) कृषी पर्यटन
- ii) महाराष्ट्रातील सांस्कृतिक पर्यटन स्थळे
- iii) भारताचे पर्यटन धोरण
- iv) जागतिकीकरण आणि पर्यटन.

SLR-ML – 443

Seat No.	

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – XVI) (Elective)
Geography of Manufacturing

Day and Date : Wednesday, 6-4-2016

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencil is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative : 7
- 1) The word manufacture has Latin words comes from _____
a) Manus b) Manufacturer c) Monus d) None of these
 - 2) _____ enjoyed several locational advantages of Iron & Steel Industry.
a) Chota Nagpur b) Mumbai c) Goa d) None of these
 - 3) _____ is a nonrenewable power resource.
a) Wood b) Coal c) Solar d) None of these
 - 4) Man and his activities are responsible for the environmental _____
a) Degradation b) Protection c) Development d) None of these
 - 5) _____ is a Manchester of Japan.
a) Osaka b) Nagoya c) Kinki d) None of these
 - 6) Mainly chemical industries are located in _____ nation in Europe.
a) U.K. b) France c) Netherland d) None of these
 - 7) The behavioural approach theory put forward by _____ in 1967.
a) A. Losch b) A. Weber c) Allen Pred d) None of these

P.T.O.

B) Fill in the blanks : 7

- 1) Industrial geography has been major components of _____ geography.
- 2) Japan's Iron & Steel industries are developed near the _____
- 3) _____ person is mainly related to Automobile Industry in U.S.A.
- 4) "Santa Clara County California" is known as _____ valley in U.S.A.
- 5) _____ is a backbone of industrial revolution in U.K.
- 6) Pittsburg is the leading _____ producing centre in U.S.A.
- 7) The tragedy of Minamata is on the sea coast of _____ nation.

2. Give a geographical account of Iron & Steel Industry in Japan. 14

3. Describe the Weber's theory of Industrial location. 14

OR

Give a geographical account of automobile industry in brief.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : 14

- 1) What is inter-relationship between the manufacturing and economic development ?
- 2) Critically review the neo-classical theory.
- 3) Write short answer on cotton textile industry of Mumbai.
- 4) What is impact of manufacturing industry on economic development in India ?

5. Write short notes (**any two**) : 14

- 1) Nature and scope of manufacturing geography.
- 2) Physical factors of location.
- 3) New Industrial Policy of India.
- 4) Standard industrial classification.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा :

७

- १) लॅटिन शब्द _____ पासून मॅन्यूफॅक्चर हा शब्द आला आहे.
अ) मॅनस ब) मॅन्यूफॅक्टर क) मॉनस ड) यापैकी नाही
- २) _____ हे लोह पोलाद उद्योगासाठी लागणाऱ्या विविध घटकांनी युक्त आहे.
अ) छोटा नागपूर ब) मुंबई क) गोवा ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हे पुनःनिर्मिती करता न येणारे शक्तिसाधन आहे.
अ) लाकूड ब) कोळसा क) सौरशक्ति ड) यापैकी नाही
- ४) मानव व त्याच्या क्रिया पर्यावरणाच्या _____ करीवा कारणीभूत आहेत.
अ) अवनति ब) सुधारणेसाठी क) विकासासाठी ड) यापैकी नाही
- ५) _____ हे जपानचे मॅचेस्टर आहे.
अ) ओसाका ब) नागोया क) किंकी ड) यापैकी नाही
- ६) युरोपमध्ये रसायन उद्योग प्रामुख्याने _____ या देशात स्थापन झाले आहेत.
अ) यू.के. ब) फ्रान्स क) नेदरलँड ड) यापैकी नाही
- ७) १९६७ साली _____ यांनी वर्तवादी तत्त्व सिद्धांत मांडला.
अ) अ. लॉश्च ब) अ. वेबर क) अॅलन प्रेड ड) यापैकी नाही

ब) रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) औद्योगिक भूगोलामध्ये _____ भूगोलाचे घटक प्रामुख्याने आढळतात.
२) जपानमधील लोह पोलाद उद्योग _____ जवळ विकसीत झाले आहेत.
३) यू.एस्.अे. मधील _____ व्यक्ती स्वयंचलीत उद्योगाशी प्रामुख्याने निगडीत आहे.
४) “सांता क्लारा काउंटी कॅलिफोर्निया” ही _____ व्हॅली म्हणून अमेरिकेत ओळखली जाते.
५) यू.के. देशातील औद्योगिक क्रांतीचा _____ कणा समझला जातो.
६) यू.एस्.अे. मधील पिट्सबर्ग हे _____ उत्पादनात आघाडीवर आहे.
७) _____ देशाच्या समुद्र किनाऱ्यावरील “मिनामाटा” ही घटना आहे.

२. जपान मधील लोह पोलाद उद्योगाचा भौगोलिक वृत्तांत लिहा. १४
३. वेबरच्या औद्योगिक स्थल सिद्धांताचे वर्णन करा. १४

किंवा

स्वयंचलीत उद्योगाचा थोडक्यात भौगोलिक वृत्तांत लिहा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) आर्थिक विकास व कारखानदारी यांचा सहसंबंध कसा असतो ?
- २) नवपरंपरागत सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- ३) मुंबई मधील सूतीवस्त्र उद्योगाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- ४) भारतीय अर्थव्यवस्थेवर कारखानदारी उद्योगाचे परिणाम कसे झाले आहेत ?
५. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) कारखानदारी भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती.
- २) स्थानिकीकरणाचे प्राकृतिक घटक.
- ३) भारताचे नवीन औद्योगिक धोरण.
- ४) प्रमाणीत उद्योगांचे वर्गिकरण.

Seat No.	

**M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
GEOGRAPHY (Paper – XVI)
Geography of Marketing (Elective)**

Day and Date : Wednesday, 6-4-2016

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Draw neat and labeled diagrams wherever necessary.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative. **7**
- 1) The history of the development of _____ associated with the history of Civilization.
a) Marketing b) Technology
c) Transportation d) None of these
 - 2) Periodic markets were being organised at intervals of _____ to _____ days
a) Three to four b) Two to ten
c) One to ten d) None of these
 - 3) Local markets are known as _____ which are located along the main road.
a) Yatra b) Market
c) Bazar d) None of these
 - 4) _____ activities that includes the services of the wholesale and retailing.
a) Tertiary b) Primary
c) Secondary d) None of these
 - 5) The origin of _____ goes back to remote time.
a) Fairs b) Mals
c) Super market d) None of these

P.T.O.

- 6) _____ is known for his break-point theory.
a) W. Reilly	b) A. Weber
c) Blach	d) None of these
- 7) _____ nation create big market in the world because of high population.
a) India	b) Sri Lanka
c) Pakistan	d) None of these

B) Fill in the blanks : 7

- 1) The word _____ is derived from the Latin word maratus.
- 2) _____ markets were being organised along the main road of the city.
- 3) Christaller was _____ nations geographer.
- 4) Retailing is a primary function of _____
- 5) Marketing is an integral part of _____ geography.
- 6) Highly urbanised people of Western Europe create _____
- 7) _____ commodities need cheap transportation.

2. Explain the classification of markets in brief. 14

3. Explain the role of market centers in regional development. 14

OR

What is the importance of central place theory in the study of marketing geography ?

4. Write short answers of the following (**any two**) : 14

- 1) Describe the nature of marketing geography.
- 2) Explain in brief the general interaction theory.
- 3) What is retailing ?
- 4) What is the role of transportation in the market centre development ?

5. Write short notes (**any two**) : 14

- 1) Scope of marketing geography.
- 2) Periodic market.
- 3) Types of shopping centers.
- 4) Break point theory.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) आवश्यक तेथे नकाशा व आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

७

- १) _____ विकासाचा इतिहास प्राचीन संस्कृतीच्या इतिहासा बरोबर आलेला आहे.
अ) विपणन (मार्केट) ब) तंत्रज्ञान क) वहातूक ड) यापैकी नाही
- २) साप्ताहिक बजार _____ ते _____ दिवसांच्या अंतराने भरविले जातात.
अ) तीन ते चार ब) दोन ते दहा क) एक ते दहा ड) यापैकी नाही
- ३) मुख्य रस्त्याच्या कडेला भरविलेले स्थानिक _____ नावांनी ओळखले जातात.
अ) यात्रा ब) मार्केट क) बाजार ड) यापैकी नाही
- ४) _____ क्रिये मध्ये घाऊक व किरकोळ सेवांचा अंतर्भाव केलेला असतो.
अ) तृतीयक ब) प्राथमिक क) द्वितीयक ड) यापैकी नाही
- ५) _____ ची सुरुवात अतिप्राचीन काळी झाली आहे.
अ) जात्रा ब) मॉल्स क) सूपर मार्केट ड) यापैकी नाही
- ६) _____ यांना त्यांच्या 'भंग बिंदु' सिद्धांता बदल ओळखले जाते.
अ) डब्लू.रिले ब) अ.वेबर क) ब्लाश ड) यापैकी नाही
- ७) जगामध्ये _____ देशात लोकसंख्येच्या अति घनतेमुळे मोठ्या बाजार पेठा निर्माण झाल्या.
अ) भारत ब) श्रीलंका क) पाकिस्थान ड) यापैकी नाही

ब) रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) लॅटिन भाषेतील मॅटस् वरून _____ शब्द आलेला आहे.
२) शहरांच्या मुख्य रस्त्यालगत _____ बाजार निर्माण होतात.
३) ख्रिस्टलर _____ देशाचे भूवैज्ञानिक होते.

- ४) किरकोळ विक्री ही _____ ची प्राथमिक क्रिया आहे.
 ५) मार्केटिंग हे _____ भूगोलाचा अविभाज्य भाग आहे.
 ६) पश्चिम युरोपमधील अतिनागरीकरण मधून लोकांनी _____ तयार केली आहे.
 ७) _____ वस्तूंच्या वहातुकीसाठी स्वस्त वहातूकांची आवश्यकता असते.

२. मार्केटची रचना थोडक्यात स्पष्ट करा. १४

३. प्रादेशीक विकासात मार्केटचे योगदान कसे आहे ते स्पष्ट करा. १४

किंवा

मार्केटिंग भूगोलात केंद्रिय स्थान सिद्धांताचे महत्व कोणते ते स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १४

- १) विपणन भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 २) सर्व साधारण आकर्षण सिद्धांताचे थोडक्यात वर्णन करा.
 ३) किरकोळ व्यापार म्हणजे काय ?
 ४) विपणन विकासातील वहातूक साधनांचे योगदान स्पष्ट करा.

५. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : १४

- १) मार्केटिंग भूगोलाची व्याप्ती.
 २) आठवडा बाजार.
 ३) शॉपिंग सेंटर चे प्रकार.
 ४) भंग बिंदु सिद्धांत.